

6. Теорія літератури, порівняльне літературознавство

Мельникова К.С.

старший викладач кафедри англійської філології і перекладу

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

АВТОРСЬКА ПОЗИЦІЯ В П'ЄСІ ТЕННЕССІ ВІЛЬЯМСА «ТРАМВАЙ „БАЖАННЯ“»

Авторська позиція в художньому творі – це особисте ставлення автора до героїв, яке може виражатися в назві твору, портретних зображеннях героїв, їхніх почуттях і думках, символах, описаних картин природи, композиції в цілому та безпосередньо в оцінках оповідача. Але в арсеналі драматурга лише репліки героїв та авторські ремарки. Теннессі Вільямс створює особливу психологічну атмосферу, звертається до театральних художніх прийомів. Він яскраво сповіщає про свою авторську позицію через прямі висловлювання про героїв і своє відношення до власного життя та творчості.

Ідея п'єси «Трамвай „Бажання“» Теннессі Вільямса [3] полягає в тому, що культура приречена на загибель перед вульгарною та впевненою в собі «масовою людиною». Це соціальний конфлікт, де Бланш Дюбуа та Стенлі Ковальські – образи-символи, які уособлюють два суспільні верстви, непримиренних у взаємній ворожнечі. Перед нами не просто зіткнення характерів – ми маємо протиборотство людських ідеалів і рутинної правди життя. Вільямс висвітлює проблему співіснування витонченої, духовно-розвиненої людини та грубої, жорстокої реальності, яку створюють вульгарні, недалекі люди на кшталт Стенлі. Бланш приречена на смерть у прагматичному суспільстві, але вона не зрікається власних ідеалів на відміну від своєї апатичної сестри Стелли, яка задовольняється кіно та картами. І в цьому полягає духовна непереможність Бланш. Піднесені ідеали – це психологічний захист людей від загибелі надій. Якщо героїня поступиться

своїми поглядами, їй більше нічого не залишиться. Порок не проник у сутність Бланш. Теннессі Вільямс дає зрозуміти, що самотність Бланш – це не наслідок її аморальної поведінки, а лише вплив соціальних умов. «Я все життя залежала від доброти першого зустрічного» ("Whoever you are - I have always depended on the kindness of strangers". Scene 11) [3, с. 115]. Ці слова Бланш можна було б вважати епіграфом до всієї творчості Вільямса.

У своїх ремарках Теннессі Вільямс зображує Бланш як метелика, який все своє життя шукає світло та летить на нього, але, досягаючи яскравого вогню звичайної лампочки, все ж таки гине. Вільямс не ідеалізує свою героїню, він є абсолютно об'єктивним. Автор засуджує її пристрасть до алкоголю, сексуальну безвідповідальність і нетерпимість – всі колишні аристократичні звички. І все ж таки автор симпатизує Бланш. Внутрішньої свобода, яскрава індивідуальність, душевна тонкість, крихкість і безкорисливість надають сумну чарівність цій самотній і вразливій жінці. П'єса Вільямса стала відображенням його внутрішнього стану, він сам зізнавався в цьому: «Я створюю уявний світ, щоб сховатися від реального, тому що ніколи не вмів пристосуватися до нього» [1]. Віталій Вульф, перекладач і знавець творчості Вільямса стверджував: «Драматург нічого не вигадував. Він описував те, що пережив. Усі свої думки, почуття, відчуття Вільямс висловлював через жіночі образи... Колись він сказав про героїню «Трамвая „Бажання“»: «Бланш – це я». Чому його так люблять грати акторки? Тому що в жодного автора у ХХ столітті немає таких блискучих жіночих ролей. Героїні Вільямса – жінки дивні, не на кого не схожі. Вони хочуть дарувати щастя, а дарувати нема кому» [1].

Цікавими є прийоми, за допомогою яких автор зображує власне ставлення до психологічного стану героїні у п'єсі «Трамвай „Бажання“». У кожній напруженій сцені використано музичну вставку. Ми бачимо цей світ її очима, разом з нею чуємо несамовиту польку. У кульмінаційний момент звуки синього піаніно різко обриваються, разом із ними руйнується внутрішній світ героїні, не витримавши натиску зовнішнього світу. «Мирні» сцени в п'єсі супроводжуються дзвонами і церковною музикою. Бланш

помічає, що соборні дзвони в брудному кварталі звучать, як символ чистоти [2, с. 174]. Під час пристрасного монологу Бланш її репліки уриваються наполегливими пропозиціями продавчині-мексиканки купити «квіточки для покійників». У цей момент глядач розуміє, що героїні вже не врятуватися, що у фіналі на нас чекає трагедія. «Перед згвалтуванням же Бланш звучать дикі крики джунглів..., потім знову шалено починає грати музика синього піаніно» [2, с. 174] .

Таким чином, авторська позиція Теннессі Вільямса в п'єсі «Трамвай „Бажання“» – ототожнення самого себе та Бланш Дюбуа у вічному безуспішному пошуку духовності у жорстокому світі. Всі художні прийоми пластичного театру сприяють зображенню глибокого психологізму та внутрішнього світу автора та героїні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Значение декораций и костюма во внешней форме спектакля. URL: <https://cyberpedia.su/8xc0f0.html>
2. Тамара Насалевич, Юлія Юрченко. Особливості ідіостилю Теннессі Уїльямса у п'єсі «Трамвай «Бажання» // Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство). № 1 (17). Мелітополь, 2016. С. 172-175.
3. Tennessee Williams A Streetcar Named Desire. – New York: Chelsea House Publishers, 1988. 136 p.

